

**האגודה לזכויות האזרח בישראל • אמנסטי אינטרנשיונל
• א.ס.ף. - ארגון סיוע לפליטים • מוקד סיוע לעובדים זרים
• המרכז לקידום פליטים אפריקאים • המרכז לפלורליזם
יהודי – התנועה ליהדות מתקדמת • קו לעובד
• רופאים לזכויות אדם**

הצעת החוק למניעת הסתננות - שקרים ומציאות

הצעת החוק למניעת הסתננות, שתעלה לדיון ראשון בוועדת הפנים ביום 3.2.2010, היא אחת מהצעות החוק המסוכנות והחשוכות שהונחו על שולחן הכנסת. אישורה של הצעת החוק משמעו ביטול התחייבותה של מדינת ישראל כלפי אמנת האו"ם העוסקת בפליטים,¹ כליאה של פליטים שלא פשעו מעולם לתקופות מאסר של עד 20 שנה, גירוש פליטים למדינותיהם באופן שעלול להעמיד את חייהם בסכנה, והפיכת מתנדבי ארגוני הסיוע ועובדיהם לעבריינים. בדו"ח זה נפרט את עיקרי הצעת החוק, ונפריך את השקרים הרבים, שמהווים את הנחות המוצא שלו.

א. הצעת החוק למניעת הסתננות

רקע:

"הצעת החוק למניעת הסתננות"² הינה הצעת חוק ממשלתית שמקדם משרד הביטחון. מדובר בהצעה, שאמורה להחליף את חוק ההסתננות הקיים משנת 1954, שנחקק במקור כדי ליצור מסגרת פלילית לתופעת הפידאיון. את הצעת החוק למניעת הסתננות הציג בכנסת ה-17, בשם הממשלה, סגן שר הבטחון, ח"כ מתן וילנאי, בחודש מאי 2008. ההצעה עברה בקריאה ראשונה ברוב של 21 ח"כים תומכים, מול מתנגד אחד. חברי הכנסת התומכים נמנים על מפלגות מכל קצוות הקשת הפוליטית. הצעת החוק לא נדונה בכנסת ה-17. עם השבעתה של הממשלה החדשה הוחלט בחודש יוני 2009 להחיל על הצעת החוק דין רציפות, ולהמשיך את הדיונים בה בכנסת ה-18. 59 ח"כים תמכו בכך, וח"כ אחד התנגד. בדיעבד הסבירו ח"כים רבים, שטעו כשהצביעו בעד החוק. הם טענו שבשל הלשון המכובסת שלו לא הבינו שהוא קשור לפליטים ולמסייעים להם.³ ביום 3.2.2010 תגיע הצעת החוק לדיון ראשון בוועדת הפנים של הכנסת, בראשותו של ח"כ דוד אזולאי.

עיקרי הצעת החוק:

- כל "מסתנן" דינו 5 שנות מאסר (סעיף 2)
- "מסתנן" שהוא אזרח מדינת אויב (כמו תושבי חבל דארפור שבסודאן) דינו 7 שנות מאסר (סעיף 3)

¹ אמנה בדבר מעמדם של פליטים, 1951.

² הצעת החוק למניעת הסתננות התשס"ח-2008.

³ "איך מסבירים חברי הכנסת את תמיכתם בחוק ההסתננות החדש?" ורד לי, מוסף הארץ, 3.7.09.

- "מסתנן" הנושא נשק, כולל סכין, דינו 20 שנות מאסר (סעיף 4)
- "המסייע למי שעבר עבירה לפי חוק זה, כדי להקל על הסתננותו או על שהותו שלא כדין בישראל, עונשו כעונש שנקבע בשל ביצועה העיקרי של העבירה" (סעיף 5)
- קצינים ליד הגבול רשאים לגרש "מסתננים" חזרה למצרים, מבלי שיותר להם להגיש בקשת מקלט (סעיף 11)
- "מסתנן" יוחזק במעצר בלתי מוגבל בזמן, גם אם אין אפשרות מעשית לגרשו מישראל. חל איסור לשחרר "מסתנן" ממעצר, אם במדינתו או באזור מגוריו (למשל, בסודאן) מתבצעת פעילות עוינת (סעיף 15)
- אפשר להחזיק "מסתנן" במעצר במשך שבועיים לפני הבאתו לראשונה בפני בית דין (סעיף 20)

משמעות אישור ההצעה:

- התנערות מכל התחייבות לפי אמנת הפליטים, אמנה שישראל הייתה מיוזמותיה וממנסחותיה בשנת 1951, בשל לקחי השואה.
- הכשרת גירוש מיידי של כל מי שנכנס לארץ ללא היתר, כולל פליטי רצח עם וילדיהם.
- גזירת דינם של כל הפליטים הסודאנים (ובהם הפליטים מדארפור) ל-7 שנות מאסר לפחות, בשל היותם אזרחי "מדינת אויב".
- הפיכת פעילות הסיוע לפליטים לפעילות עבריינית. כל פעילות של סיוע לשהות ה"מסתנן" - לרבות סיוע רפואי, סיוע משפטי, שיכון, מתן מזון או כוס מים - עלולה להפוך לפעילות עבריינית, שבצידה עונש מאסר.
- מעצר מינהלי ממושך ושרירותי של פליטים ללא ביקורת שיפוטית נאותה וללא הליך ראוי.
- מעצר בלתי מוגבל בזמן של ילדים: אין כל התייחסות בחוק להיותם קבוצה פגיעה במיוחד, בעלת צרכים מיוחדים.

ב. פליטים בישראל - רקע

עד חודש ספטמבר 2009 הגיעו לישראל דרך גבול מצרים 18,905 מבקשי מקלט. ההערכות הן, שבישראל שוהים כיום בין 19,000 ל-20,000 מבקשי מקלט. מרבית מבקשי המקלט (כ-85% מהם) הם מסודאן ומאיתריאה.

איתריאה (ממנה באו כ-50% ממבקשי המקלט) היא דיקטטורה, המפרה באופן שיטתי זכויות אדם. דו"ח של משרד המשפטים הישראלי קבע, ש"הפרות זכויות האדם והזכויות הפוליטיות במדינה נרחבות, וכוללות החזקת אסירים מצפוניים ללא אישום או משפט, רדיפות על רקע דתי, העלמה בפועל של אזרחים ועוד".⁴

מסודאן (ממנה באו כ-35% ממבקשי המקלט) מגיעים מבקשי מקלט משני איזורי עימות מרכזיים: מחבל דארפור ומדרום סודאן. בחבל דארפור שבמערב סודאן מתחולל מאז שנת 2003 רצח עם של תושביו האפריקאים על ידי

⁴ דו"ח פנימי של משרד המשפטים, מחלקת יעוץ וחקיקה, תחום המאבק בסחר בבני אדם, 7.10.10.

הממשלה הערבית ומיליציות חרב. רצח העם בדארפור הוגדר כאסון ההומניטארי החמור בעולם. בדרום סודאן מתנהלת זה ארבעים שנה מלחמת אזרחים. הממשלה הערבית מבקשת לדכא את התושבים האפריקאים. ניסיון בינלאומי לכינון הפסקת אש ואוטונומיה בדרום טרם צלח.

ג. שקרים ומציאות

1. שקר: "הם לא פליטים. הם מסתנני עבודה".

"בבדיקות שלנו, בגדול, 99.9% מביניהם הם מהגרי עבודה. הם לא מבקשי מקלט, אין להם שום סיכון." יעקב גנות, ראש רשות ההגירה לשעבר, הארץ, 1.1.09

ראש הממשלה, שרים, פקידי ממשלה וגורמי אכיפה חוזרים שוב ושוב על המנטרה: מבקשי המקלט שהגיעו ממצרים אינם פליטים. הם מהגרי עבודה. כולם. אלו הן ה"עובדות" שנמסרות לתקשורת ולציבור. רק לגוף אחד ממשלת ישראל אומרת משהו אחר - לאו"ם.

מציאות: ישראל מודה ש- 90.4% ממבקשי המקלט הם אכן פליטים.

מדי שנה מפרסמת נציבות הפליטים של האו"ם דו"ח סטטיסטי. מקורם של הנתונים שבדו"ח אינם בנציבות. הנתונים שבדו"ח מבוססים על מידע שרשויותיהן של המדינות, שאליהן מתייחס הדו"ח, מסרו לנציבות. מהדו"ח עולה תמונה ברורה: מדינת ישראל מזמרת בשני קולות. לציבור הישראלי היא משקרת; לקהילה הבינלאומית היא מספרת את האמת. בדו"ח נכתב במפורש – על פי נתונים שמסרה ממשלת ישראל – כי נכון לתחילת שנת 2009, 90.4% ממבקשי המקלט האיתראים והסודנים בישראל הם פליטים.⁵

2. שקר: "מבדיקות שערכנו הם לא פליטים"

מדינת ישראל מספרת לציבור ולקהילה הבינלאומית, שהיא בוחנת בקשות למקלט לפי ההתחייבויות הבינלאומיות ובהתאם לנוהל מסודר, ושרוב המבקשים לא נמצאים זכאים כלל למעמד של פליט.

מציאות: ישראל לא בודקת, בכוונה תחילה, 90% מבקשות המקלט, ואף על פי כן טוענת ש"הם לא פליטים בכלל".

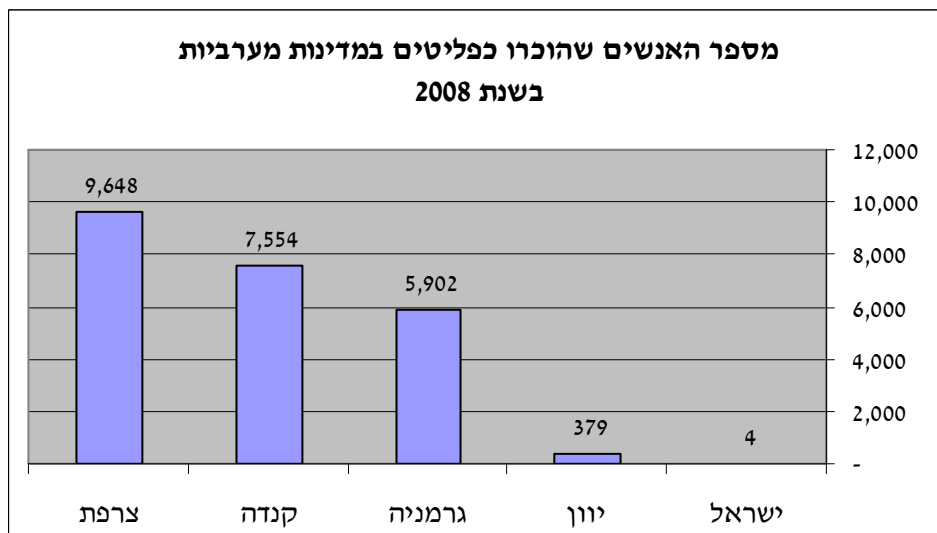
כאמור, הרוב המוחלט של מבקשי המקלט מגיעים מאיתריאה ומסודאן. מדובר בשתי מדינות, שמבקשי המקלט המגיעים מהן זוכים למקלט והגנה בכל רחבי העולם. מדו"ח נציבות האו"ם עולה, כי 96% מבקשות המקלט שאיתריאיים הגישו ברחבי העולם בשנת 2008 התקבלו. פליטים סודאנים נקלטו במהלכים יזומים על ידי מדינות רבות במערב, ביניהן ארצות הברית. נגד נשיא סודאן עומד צו מעצר בינלאומי, ורצח העם בדארפור הוגדר כאסון ההומניטארי הגדול בעולם.

⁵ דו"ח נציבות הפליטים של האו"ם לשנת 2008, טבלה 10.

אז איך בישראל הם אינם נחשבים לפליטים? פשוט מאוד – ישראל מסרבת לבדוק את בקשות המקלט שלהם, ביודעה כי מדובר באוכלוסיית פליטים מוכרת. בעקבות הנחיות האו"ם, שלא לגרש פליטים מאריתריאה, מדינת ישראל אינה עושה זאת. היא אף אינה מגרשת מבקשי מקלט מסודאן. במקום זאת, היא מעניקה לכולם "הגנה זמנית" קולקטיבית מפני גירוש – מעמד בלתי יציב ונטול זכויות של ממש – ומסרבת לערוך בדיקות אינדיבידואליות של בקשות המקלט, שיאפשרו להכיר במבקשי המקלט כפליטים. קבוצות נוספות זכו במהלך השנים ל"הגנה קולקטיבית", ועל ידי כך אף מי שנמנים עליהן לא זכו לבדיקה של בקשות המקלט שלהם, ולא נספרו על ידי מדינת ישראל במניין הפליטים המוכרים (כך ארע עם פליטים מקונגו, מליבריה ומחוף השנהב). באופן זה משחקת מדינת ישראל משחק כפול: מצד אחד אינה בוחנת את בקשות המקלט, ומצד שני טוענת, ש"אין פליטים בישראל", משום שמעטים צלחו את מנגנון המקלט.

כיום, היחידים שבקשתם למקלט נבדקת הם אלה שאינם מגיעים מסודאן או מאריתריאה - אחוז נמוך מכלל מבקשי המקלט. בקשותיהם של אלה נדחות בסיטונאות. מאז קום המדינה ועד היום הוכרו רק 190 מבקשי מקלט כפליטים. לפי דו"ח האו"ם, בשנת 2008 אושרו בישראל 3 בקשות מקלט בלבד, ועוד אחת לאחר ערעור. הנתון הזה הופך את ישראל למדינה הקמצנית ביותר במערב מבחינת מתן מעמד לפליטים.

כך נראית מדינת ישראל לעומת מדינות אחרות :



3. שקר: מדינת ישראל מגנה על פליטים.

"ישראל תישאר פתוחה לפליטי חרב", רה"מ נתניהו, *Ynet*, 21.1.10

רה"מ נתניהו טוען, כי ישראל נלחמת בהגירה הבלתי חוקית, ולא בפליטים. לפליטים מסופקת הגנה בישראל בהתאם לכל התחייבויות הבינלאומיות. כעם של פליטים, ישראל מחויבת לשלומם של פליטים אחרים, ולא תפקיר אותם אל מותם.

מציאות: מדינת ישראל מגרשת פליטים לפי "נוהל החזרה חמה", אשר הוביל להיעלמותם ואולי אף למותם של פליטים רבים.

"נוהל החזרה חמה", שהצעת החוק למניעת הסתננות מבקשת לעגנו, מתיר לחיילים בשטח לגרש את מבקשי המקלט למצרים. מצרים מתעלמת אף היא מהדין הבינלאומי ומגרשת אותם בחזרה למדינותיהם. מי שרשאי לקבוע האם מבקש המקלט הוא פליט או בר גירוש, הוא החייל בשטח, החסר כל הכשרה. גירוש זה נעשה בלא שנבחנת בקשת המקלט, ללא נגישות לארגוני סיוע, וללא אפשרות לבחינה על ידי בית המשפט.

תוצאות מדיניות הרת אסון זו כבר ידועות. בחודש אוגוסט 2007 גורשו מיד עם כניסתם לישראל 48 פליטים מדארפור וביניהם 18 ילדים. פליטים אלה נעצרו על ידי רשויות מצרים ולנציבות האו"ם לפליטים לא ניתנה גישה אליהם. על פי דיווחים, חלקם גורשו לסודאן והאחרים נעלמו. כך עלה גם בגורלם של מאות מבקשי מקלט שישראל גירשה ועדיין מגרשת על פי מדיניות זו מאז חודש יולי 2008. על פי דו"ח זכויות האדם האחרון של משרד המדינה האמריקאי וכן על פי דו"חות של ארגוני זכויות אדם בינלאומיים "אמנסטי אינטרנשיונל" ו-"Human Rights Watch" חלק ממבקשי המקלט שגורשו מישראל גורשו למדינותיהם: לסודאן, לאריתריאה ולסומליה, תוך הפרה בוטה של עקרון איסור הגירוש של אדם למקום בו הוא צפוי לסבול מרדיפה.

4. שקר: גם אם תעבור הצעת החוק למניעת הסתננות, היא לא תפגע במחויבויותיה הבינלאומיות של מדינת ישראל לפי אמנת הפליטים.

ישראל טוענת, כי בהצעת החוק למניעת הסתננות אין כל פגיעה במחויבויותיה לפי אמנת הפליטים.

מצאות: ישראל אינה מכירה בחובותיה כלפי פליטים, והצעת החוק למניעת הסתננות עומדת בסתירה לסעיפים רבים באמנת הפליטים.

מדינת ישראל אינה מקיימת את חובותיה על פי אמנת הפליטים. היא מסרבת לבחון את בקשות המקלט של מרבית הפליטים, ואף על פי כן אינה מהססת לקבוע, כי הם אינם פליטים, אלא "מסתננים". לשיטתה הפרדוקסלית של מדינת ישראל, כיוון שמבקשי מקלט אלה – שאת בקשותיהם היא ממאנת לבדוק בניגוד למחויבויותיה הבינלאומיות – אינם פליטים, הרי שהיא אינה מפרה את מחויבויותיה הבינלאומיות.

אפילו היתה מדינת ישראל מקיימת את חובותיה (ולא היא), הצעת החוק עומדת בניגוד לאמנה. היא מפרה בסעיפיה עקרונות יסוד רבים, ובהם: איסור הגירוש למדינה ממנה נמלט הפליט (Non Refoulement Principle); איסור אפליית מבקש מקלט בשל מדינת נתינותו; חובת מתן גישה חופשית למערכת המשפט וסיוע משפטי מטעם המדינה; חובת בדיקת בקשת פליטות; איסור הטלת הגבלות תנועה על פליטים; חובת מתן גישה לתעסוקה; עיקרון האיסור על מעצר פליטים אלא כמוצא אחרון; וכו'.

5. שקר: הצעת החוק למניעת הסתננות היא הדרך היחידה להבטיח מעצר של גורמים עבריינים או ביטחוניים.

הטענה: בלי החוק לא תהיה לישראל מסגרת חוקית מרתיעה להתמודד עם סכנות ביטחוניות אינדיבידואליות שתגענה מהגבול. המבקשים לפגוע בישראל ינצלו את מערכת המשפט הדמוקרטית שלה, ואת עיקרון החירות הטבוע בה, כדי לפגוע בישראל.

מציאות: חוק הכניסה לישראל מתמודד עם סיכונים. הוא מאפשר כליאה ואוסר על שחרור של מי שמסכן את בטחון המדינה או את אזרחיה.

חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952 מספק כבר היום את כל הכלים הדרושים כדי להתמודד עם סכנה ביטחונית אינדיבידואלית וקובע מפורשות, כי אין לשחרר מי שנשקף ממנו סיכון לביטחון המדינה: "לא ישוחרר בערובה שוהה שלא כדין אם... יש בשחרורו כדי לסכן את ביטחון המדינה, את שלום הציבור או את בריאות הציבור" (סעיף 13(ב)).

יש לציין עוד, כי ההצעה לעגן את מדיניות "ההחזרה החמה" בחוק מלמדת מעצמה, כי תכליתו של החוק אינה בטחונית. מדינת ישראל עוצרת אנשים שמסכנים את בטחונה, ואינה ממהרת לגרש אותם.

6. שקר: הפליטים מהווים סכנה ביטחונית.

"יתסריט האימה שהציגו אנשי פיקוד דרום לראש הממשלה: אל קאעידה העולמי ינסה להחדיר מחבלים בדמות פליטים סודניים דרך הגבול הפרוץ עם מצרים, שיקימו בישראל תאי טרור", Ynet, 21.1.10

סודאן, כך נטען, היא מדינת אויב. היא חלק מ"ציר הרשע", עליו הכריזה ארה"ב. יושבים בה תאים רבים של אל-קעידה שיתכן ומאמנים פליטים כדי שיבצעו פיגועים בישראל.

מציאות: לא נמצאה מעולם שום ראיה על מסוכנות בקרב מבקשי המקלט.

אף מבקש מקלט לא הואשם בפעילות טרוריסטית. בשנת 2006, כשהתחילו להגיע מבקשי המקלט מדארפור, החזיקה אותם המדינה במעצרים ממושכים בכלא בטענה, כי הם מהווים סכנה ביטחונית. באוגוסט 2007 בוטלה למעשה חזקת המסוכנות שהוחלה על נתיני סודאן, ובתי הדין הורו לשחררם. משום כך החלה מדינת ישראל לעצור את מבקשי המקלט על פי החוק הקיים למניעת הסתננות – חוק המוסר את סמכויות המעצר לשר הביטחון - וזאת על מנת שמבקשי המקלט לא יובאו בפני ערכאת ביקורת שיפוטית, שתורה לשחררם. גם מנגנון זה קרס בהעדר כל הצדקה. לא נמצאה כל ראיה למסוכנות של מבקשי המקלט. טענת מסוכנות זו לא הועלתה מאז. היא שבה רק כיום, עולה כפורחת, כדי ליצור דעת קהל העוינת את הפליטים לקראת הניסיון להעביר את הצעת החוק למניעת הסתננות.

7. שקר: מהגרי העבודה הלא חוקיים מציפים אותנו מגבול מצרים, ומדינת ישראל עושה הכל כדי לעצור את הזרם.

"ישראל לא תיתן להשתמש בגבולותיה כדי להציף אותה בעובדים זרים בלתי חוקיים", רה"מ נתניהו, Ynet, 21.1.10

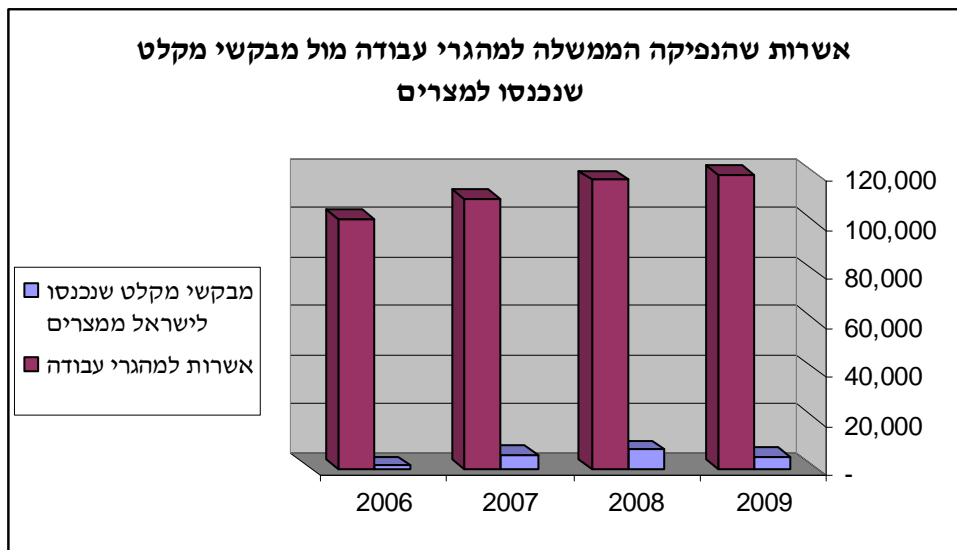
ממשלת ישראל מתארת את הצעת החוק למניעת הסתננות כאמצעי שיעזור לה במאמצי "לעצור את השטף הבלתי פוסק של מהגרי עבודה". על ידי מאסרם וגירושם של המגיעים מהגבול, מסבירים לנו, תצליח מדינת ישראל, סוף סוף, לעצור את זרם המהגרים שאינו בשליטתה.

מציאות: בשנת 2009 ממשלת נתניהו ייבאה פי 25 מהגרי עבודה ממבקשי המקלט שנכנסו ממצרים. בעוד שמספר האשרות שניתנות למהגרי עבודה בעלייה מתמדת - מספר המגיעים מהגבול בכל שנה נמצא דווקא בירידה.

מנתוני משרד הביטחון עולה כי בשנת 2009 נכנסו לישראל דרך גבול מצרים 4787 מבקשי מקלט.⁶ מדובר בירידה של כ-38% מהשנה שעברה. באותה שנה בדיוק, אישרה ממשלת נתניהו כ-120,000 היתרים למהגרי עבודה, פי 25 ממספר מבקשי המקלט שנכנסו באותה השנה.

בעוד שמספר מבקשי המקלט שנכנסים בכל שנה נמצא בירידה, מספר ההיתרים למהגרי עבודה רק בעלייה:

שנה	מבקשי מקלט שנכנסו לישראל ממצרים	אשרות למהגרי עבודה
2006	1,204	102,000
2007	5,703	110,000
2008	7,707	118,000
2009	4,787	120,000



8. שקר: הפליטים דרדו את מצב התעסוקה בערים כמו ערד ואילת.

"המסתננים גורמים לנזק תרבותי, חברתי וכלכלי, ומושכים אותנו לעולם השלישי. מי שמסתובב היום בערד, באילת ואפילו בדרום תל אביב, יכול לראות במו עיניו את הנחשול הזה ואת השינוי שהוא יוצר", רה"מ נתניהו,

21.1.10, Ynet

⁶ הודעה לעיתונות מטעם ועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים הזרים, 26.1.10.

הטענה: הפליטים נהרו לערים מוחלשות כמו ערד ואילת. הם השתלטו על תעשיית המלונאות בערים הללו. הם מוכנים לעבוד בתמורה לשכר נמוך, ועל כן שוחקים את שכר הישראלים ודוחקים אותם מעבודות אלו. בשל כך, הם יצרו תסיסה חברתית.

מציאות: ממשלות אולמרט ונתניהו הן ששלחו את הפליטים לערד ואילת והן שיזמו נהלים להחלשתם הכלכלית של הפליטים.

ממשלת ישראל היא זו ששלחה את הפליטים לערד ואילת. בשנת 2007 נכנס לתוקפו נוהל "גדרה-חדרה" של משרד הפנים, שבטל רק לאחר כשנה וחצי. הנוהל אסר על פליטים לשהות בתחום שבין גדרה לחדרה. יחידת האכיפה "עוז" עצרה כל מבקש מקלט ששהה בתחום האסור, ושחררו הותנה בהתחייבות להתגורר בפריפריה. יישוב הפליטים בפריפריה לא היה פרי יוזמה של הפליטים, אלא מדיניות ממשלתית מחייבת. מי שלא ציית לה – נעצר.

למבקשי המקלט אין אישורי עבודה מסודרים, והדבר מאפשר למעסיקים לפגוע בזכויותיהם ולשלם שכר נמוך. במצב זה אין תחרות אמיתית בשוק העבודה. פליטים נטולי זכויות יועדפו על עובדים ישראלים. גם עניין זה הוא פועל יוצא של מדיניות הממשלה ומגובה על ידה. כשסוגיית אי תשלום שכר מינימום למבקשי מקלט הועלתה בדיוני וועדת העובדים הזרים של הכנסת, השיב ראש רשות האוכלוסין וההגירה (דאז) יעקב גנות, בזו הלשון: "אדם שצריך לאכול – 13 שקל לשעה זה 150 שקל ליום".⁷ בפגישה עם נציגי עיריית תל-אביב וארגונים וולנטריים, אף הרחיב את משנתו בדימויים מעולם החי: "באין סוס, גם חמור יספיק".⁸

הזנחת האוכלוסייה המוחלשת על ידי ממשלת ישראל והפרטת מדינת הרווחה אינה מצדיקה התעמרות גם במבקשי המקלט שהגיעו לכאן. בניגוד לתדמית של הפליט הנזקק, מצבם של מרבית הפליטים שונה לחלוטין. מדובר באנשים בריאים וצעירים, רבי תושייה ואם רק תינתן להם ההזדמנות - יוכלו לפרנס את עצמם ולהפוך לתושבים מועילים לקהילה. כרבע ממבקשי המקלט מדארפור זכו במעמד של תושב ארעי מתוקף החלטת ממשלת אולמרט והינם עובדים, רבים פתחו בתי עסק עצמאיים ומצליחים המעסיקים עובדים, וכמה מהם אף משלבים עבודתם בלימודים אקדמיים.

9. שקר: הקשחת המדיניות כלפי ה"מסתננים" נובעת מדרישות ה-OECD.

"אפילו נציגי ארגון ה-OECD (ארגון המדינות המפותחות) שהגיעו לכאן בשבוע שעבר העירו שמספרם הגדול של הזרים כאן פוגע בחברה הישראלית", שר האוצר שטייניץ, 21.1.10, Ynet.

הקשחת המדיניות כלפי מהגרים ופליטים הוצגה על ידי רה"מ נתניהו ושר האוצר שטייניץ כמענה לביקורת הארגון, וכתנאי הצטרפות לארגון המדינות המפותחות. מאבק ב"מסתננים", כך נטען, יציל את ישראל מלהפוך למדינת "עולם שלישי" ויקרב אותה צעד נוסף בדרך למועדון היוקרתי של ה-OECD.

⁷ פרוטוקול ישיבת ועדת הכנסת לבחינת בעיית העובדים זרים, 26.2.08.
⁸ "אם אין סוסים, גם אריתראים טובים", רותי סיני, הארץ, 22.2.08.

מציאות: דו"ח ה-OECD מבקר את מערכת המקלט הישראלית, וממליץ לה לשפר אותה כדי להתאימה לסטנדרטים הבינלאומיים.

מדיניות המקלט של ישראל לא עומדת בסטנדרטים בינלאומיים, ושיפורה, בהתאם לנהוג בשאר מדינות הארגון, מומלץ בדו"ח. הדו"ח מבקר את ישראל על מספר הפליטים הנמוך שהוכרו בה, על היות מבקשי המקלט חשופים לניצול תעסוקתי ועל כך שמנגנוני תמיכה וקליטה אינם פתוחה בפניהם. כך נכתב בדו"ח:⁹

"גם אם ישראל מעוניינת לצמצם את מספר המגיעים בניגוד לחוק, עדיין חשוב להבטיח שאלו שקיבלו רישיון להישאר - גם במעמד זמני - יזכו להגנה מניצול של מעסיקים... המספר הנמוך של פליטים מוכרים בישראל, לא זכאים לשום תוכנית של קליטה או תמיכה. לאור הניסיון של ישראל בקליטת מהגרים, ולאור מרכזי הקליטה שמוצעים לפליטים במרבית מדינות ה-OECD, ראוי שמרכזי הקליטה (אולפנים, כפרי נוער, מרכזי קליטה) יהיו פתוחים גם בעבור הפליטים."

10. שקר: כל הפליטים רוצים להישאר כאן לנצח

טוענת הממשלה: מדינת ישראל היא מדינה קטנה. אם יתנו לכל פליט מעמד לפי אמנת הפליטים, הרי שנוצף במספר בלתי מוגבל של פליטים, שיישארו כאן לעד וישנו את פניה של המדינה. פליט, ברגע שכף רגלו דורכת על אדמה זרה, לעולם לא יסכים לעזוב אותה.

מציאות: רוב הפליטים שהוכרו בישראל ככאלה עזבו את תחומי המדינה. דווקא מבקשי המקלט שלא הוכרו "תקועים" ואינם יכולים לצאת.

כאמור, מאז קום המדינה ועד היום הכירה ישראל ב-190 פליטים בלבד. למעלה מ-100 מהם, לפי נתוני נציבות האו"ם לפליטים, כבר לא נמצאים כאן. בשנת 2007 החליטה ממשלת אולמרט להעניק מעמד זמני ל-500 הפליטים הראשונים שהגיעו מדארפור. רבים מהם כבר אינם בישראל, ואחרים בתהליך לקראת יציאה. הסיבה: למדינות רבות במערב יש מכסות קבלה של פליטים ומהגרים. שלא כישראל, הן מבינות את חובתן הבינלאומית, ומשקיעות משאבים בקליטת פליטים. תנאי מרכזי לבקשת הגירה שכזו הוא שהות חוקית במדינה שממנה מוגשת הבקשה. בהימנעותה מבחינת בקשות המקלט של אזרחי אריתריאה וסודאן, מונעת בעדם מדינת ישראל את הסיכוי להגר למדינה אחרת, בה התאזרחו זה מכבר רבים מקרובי משפחותיהם. כך קורה שמאמצי הממשלה להקשות על הפליטים כדי שיעזבו יוצרים תוצאה הפוכה לגמרי: הבודדים שקיבלו מעמד היגרו ברובם למדינות שמעוניינות בקליטת פליטים. הרוב המכריע לכוד בישראל – הוא אינו יכול לחזור למדינתו, אך גם לא להגר למדינה אחרת, הקולטת מהגרים.

⁹ OECD Reviews of Labour Market and Social Policies: Israel. 20 Jan 2010, p. 238.

ד. מסקנות: הצעת החוק למניעת הסתננות היא התעללות. לא מדיניות.

הצעת החוק למניעת הסתננות היא ניסיון נואל להפוך סוגיה הומניטארית לסוגיה ביטחונית ודמוגרפית. ואולם, העובדות מדברות בעד עצמן. "המסתננים" אינם פידאיון גרסת שנות ה-2000. הם פליטי חרב ורצח עם, וקורבנות למשטרים טוטאליטאריים המענים את נתיניהם. הם אינם מהווים סכנה ביטחונית. ה"הצפה" במהגרים אינה מגיעה מגבול מצרים, כי אם מנתב"ג, בחסות ממשלת ישראל ומדיניות "הדלת המסתובבת", לה היא אחראית. החובה לשמור על ביטחון המדינה מוצאת מענה בחוק הקיים. הטעמים המוצגים להצעת החוק למניעת הסתננות הם מופרכים ושקריים.

בתקופת ממשלת אולמרט הוקם צוות בינמשרדי, שאמור היה לגבש מדיניות לטיפול במבקשי המקלט. הצוות אמור היה להציע פתרונות למכלול הסוגיות: מעמד, בריאות, עבודה, רווחה, חינוך וכו'. הממשלה הודיעה לבג"ץ במסגרת מספר הליכים שעסקו במבקשי מקלט, שהצוות ידון בכל הנושאים. בחודש אוגוסט 2009 התפזר הצוות בלא שהוגשו מסקנות כלשהן, וזאת עם מינויו של יעקב גנות, ראש רשות האוכלוסין וההגירה, שעמד בראש הצוות, לתפקיד מנכ"ל משרד התחבורה.

בהיעדר מדיניות ופתרונות, מבקשת כעת הממשלה לשוב ולקדם את הצעת החוק למניעת הסתננות בבחינת "פתרון קסם". זאת, אף שנוכחה לדעת זה מכבר, שמעצר ממושך של מבקשי מקלט, שאיש אינו מתכוון לגרש, ו"החזרה חמה" למצרים, לא פתרו דבר. "פתרונות" אלה עלו הון עתק, גרמו למבקשי מקלט סבל רב, וייתכן שאף עלו לפליטים בחייהם.

הארגונים החתומים על מסמך זה קוראים לממשלת ישראל למשוך את הצעת החוק, ולגבש אחת ולתמיד מדיניות מקלט מסודרת. על מדיניות מקלט, ששומרת על זכויות מבקשי המקלט מחד, ועל ביטחונה של ישראל ועל האינטרסים שלה מאידך, לעמוד בעקרונות הבאים:

- למדינת ישראל הזכות לקבוע מי הם הבאים בשעריה.
- למדינת ישראל הזכות לשמור על גבולותיה.
- למדינת ישראל יש חובה משפטית, מוסרית והיסטורית להגן על זכויותיהם של פליטים. על מדינת ישראל לעגן את אמנת הפליטים בחקיקה.
- מדינת ישראל רשאית לנקוט באמצעים כדי לצמצם כניסת שוהים שלא כדין, אך לא ניתן לעשות זאת במנותק או בהתעלם מהסדרי הגנה על זכויותיהם של פליטים.
- מדינת ישראל לא תגרש ולא תחזיר אדם למקום בו צפויה סכנה לחייו, לשלמות גופו, או לחירותו.
- רק מערכת מקלט נגישה, הוגנת ויעילה תסדיר את ההבחנה בין פליטים הזכאים למקלט לבין מי שאינם זכאים לכך. מדינת ישראל רשאית לגרש את מי שאינם זכאי למקלט בהתאם לחוק.